

Danas Štednja

SPECIJALNI DODATAK POVODOM SVETSKOG DANA ŠTEDNJE

ČETVRTAK, 31. OKTOBAR 2019.

Domaća valuta sve popularnija kod štediša u Srbiji

Štednja u dinarima prvi put na nivou od oko 75 milijardi

Mirjana Stevanović

Zlatno doba za štediše, naročito one devizne, kada su se banke utrkivale koja će ponuditi višu kamatu (kretale su se i do devet odsto godišnje), i kada se na ulog od 10.000 evra, za samo godinu dana, moglo zaraditi i do 900 evra, davno je prošlo. Danas, kada

u većini banaka kamata na štednju u evrima, oročenu na godinu dana, iznosi simboličnih 0,2 odsto (na devize oročene na tri godine kamata se kreće do maksimalnih 0,6 odsto) gotovo da se i ne isplati štedeti u evrima. Jer, to praktično znači da bi štediša na oročenih 10.000 evra, posle godinu dana, mogao da računa na zaradu od oko 20 evra. Slična je situacija i sa kamatama na štednju, oročenu

na 12 i 36 meseci, u kanadskim i australijskim dolarima koje se kreću od 0,26 do 0,43 odsto godišnje (ako je za utehu i kamatne stope na štednju i u Evropi su na minimalnom nivou).

Nasuprot tome, domaća valuta je sve popularnija kod štediša koji su shvatili da im se štednja u dinarima više isplati od devizne. Na to ukazuju i najnoviji podaci Narodne banke Srbije prema kojima je dinarska štednja u oktobru iznosila gotovo 75 milijardi dinara i veća je čak više od četiri

puta nego krajem 2012. od kada beleži intenzivan rast. „Dinarska štednja je prošle godine povećana za 10,9 milijardi dinara, odnosno za oko 22 odsto, dok je u 2019. neto priliv od oko 13 milijardi dinara već u ovom trenutku nadmašio celokupan prošlogodišnji rast. Posebno je impresivan podatak da je u proteklih godinu dana (od oktobra prošle godine), štednja u domaćoj valuti povećana za više od 30 odsto“, ističu u NBS.

Nastavak na strani 3 ►

Dr Hasan Hanić, profesor emeritus na Beogradskoj bankarskoj akademiji

Štednja je pokretač kreditne aktivnosti i održivog ekonomskog rasta

Strane II-III

Foto: Aleksandar Roknić

Tragom informacije da su neke evropske banke najavile uvođenje negativnih kamatnih stopa na velike depozite klijenata

Time bi se obesmislio institut štednje, tvrde u NBS

Strana IV

Foto: EPA, BORIS ROSSLER

Evropske banke počele da primenjuju novu prekonoćnu kamatnu stopu

Obračunavanje EURIBOR-a po staroj metodologiji

Strana IV

Dr Hasan Hanić, profesor emeritus na Beogradskoj bankarskoj akademiji

Štednja je pokretač kreditne aktivnosti i održivog ekonomskog rasta

Miloš Obradović

Štednja i ekonomski rast predstavljaju dve ekonomske veličine koje su međusobno usko povezane. Ekonomski rast generiše štednju, ali i štednja, povratno i direktno, utiče na ekonomski rast zemlje. Štednja je i pokretač kreditne aktivnosti i jedan od važnih izvora održivog ekonomskog rasta. Iz štednih depozita kreditira se stanovništvo koje kreira tražnju za proizvodima lične potrošnje, a iz tražnje za proizvodima lične potrošnje stanovništva izvodi se tražnja za poslovnim dobrima koja se koriste za proizvodnju potrošnih dobara. Doprinosi porastu tražnje i potrošnje stanovništva, kreditiranje građana, koje se finansira iz štednih depozita, pozitivno utiče na porast proizvodnje potrošnih i poslovnih (reprodukcioni i investicioni) dobara, a time i na dinamiziranje ekonomskog rasta. Štednja je pokretač i kreditne aktivnosti poslovnih ba-

naka, usmerenih na finansiranje investicija odnosno investicionih projekata proizvođača i drugih ekonomskih subjekata, čime direktno doprinosi ekonomskom rastu i blagostanju stanovništva - kaže na početku razgovora za Danas profesor emeritus dr Hasan Hanić, profesor na Beogradskoj bankarskoj akademiji, ocenjujući značaj štednje za ekonomiju neke države.

● **Da li je stopa štednje u Srbiji dovoljna posebno imajući u vidu velike potrebe investiranja?**

- Za razliku od štednje koja je merljiva veličina, potrebe investiranja teško je kvantifikovati tako da je teško precizno odgovoriti na postavljeno pitanje. Ali, ono što je bitno i što deluje restriktivno na zadovoljavanje investicionih potreba iz datog volumena štednje jeste činjenica da poslovne banke, relativno veliki deo sredstava prikupljenih po osnovu štednje građana (i privrede) ne koriste za finansiranje investicionih projekata preduzeća, koje uvek prati određeni (kreditni) rizik, već ih

Cenovna i finansijska stabilnost ključne su za dalji rast poverenja u domaću valutu: Hasan Hanić

ulažu u bezrizične hartije od vrednosti koje emituje Narodna banka Srbije i Republika Srbija.

● **Kako bi se mogla povećati štednja građana Srbije?**

- Kao što štednja utiče na ekonomski rast, tako i ekonomski rast, naročito u dužem vremenskom periodu, utiče na rast štednje. Naime, sa povećanjem stope pri-

vrednog rasta povećava se stopa zaposlenosti, rastu realna primanja i tzv. diskrecioni dohodak. Reč je o onom delu dohotka koji ostaje pojedincu, odnosno domaćinstvu, nakon zadovoljenja osnovnih životnih potreba. Samo taj deo dohotka može biti izvor štednje. To praktično znači da sa rastom realnog dohotka, uslovljenog rastom ekonomije

▶ Štednja građana se, kratkoročno posmatrano, može povećati podizanjem kamatne stope na depozite, a kada je o deviznim depozitima reč, smanjivanjem, ili potpunim ukidanjem, poreza na prihod koji štediši ostvaruju po osnovu kamata

jedne zemlje, raste diskrecioni dohodak i tzv. granična sklonost ka štednji, pa i ukupna štednja. Pod ostalim jednakim uslovima, štednja građana se, kratkoročno posmatrano, može povećati podizanjem kamatne stope na štedne depozite, a kada je o deviznim depozitima reč, smanjivanjem, ili potpunim ukidanjem, poreza na prihod koji građani ostvaruju po osnovu kamata na štednju.

● **Šta biste vi preporučili građanima, da štede u dinarima, ili u devizama (evrima) i zašto?**

- Činjenica je da je dinarska štednja, posmatrano kako na kratak tako i na duži rok, isplativija od devizne. Ona obezbeđuje relativno više kamatne stope i povoljniji porezski tretman, podsetiću da se porez na kamatu ne plaća na dinarska sredstva štednje, dok

se kamata na deviznu štednju oporezuje stopom od 15 odsto. Sve to u uslovima finansijske i ukupne makroekonomske stabilnosti, pre svega niske stabilne i niske inflacije i relativno stabilnog kursa dinara prema evru, čini dinarsku štednju atraktivnijom investicionom alternativom građana.

● **Koji je značaj dinarizacije za finansijski sistem Srbije?**

- Evroizacija u Srbiji ima duboke korene i posledica je višegodišnje makroekonomske nestabilnosti, odnosno visoke inflaciji i snažne deprecijacije domaće valute, gde ekonomski subjekti gube poverenje u domaću valutu dajući prednost stranim valutama. Tome je dodatno doprinela i nerazvijenost finansijskog tržišta. Uprkos značajnom rastu dinarskih depozita stanovništva, devizni depoziti i danas

Darko Radovanović, izvršni direktor Generali Društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom a.d.

Privatni penzijski fondovi isplatili više od 80 miliona evra penzija

Štednja za starost jedna je od najvažnijih investicija u životu. Tokom života radimo, gradimo, stvaramo za nas i naše najmilije, ne razmišljajući previše šta nam budućnost donosi, a suštinski planiranje prihoda u starosti treba da bude dugoročni cilj svakoga od nas. Ukoliko želimo da sačuvamo komforni način života za sebe i svoju porodicu, onda su nam potrebni i dodatni prihodi u trećem dobu. Jedan od najboljih načina za obezbeđivanje dodatnih prihoda su uplate doprinosa u dobrovoljni penzijski fond.

● **Šta je dobrovoljni penzijski fond?**

- Dobrovoljni penzijski fond je vrsta investicionog fonda koji služi za prikupljanje i investiranje penzijskih doprinosa radi obezbeđenja penzija za svoje članove.

● **Ko može postati član i ko uplaćuje doprinose?**

- Svako lice starosti do 70 godina može biti član fonda bez obzira na to da li je zaposleno ili ne, da li je domaći, ili strani, državljanin. Pošto ne postoji do-

nja starosna granica za pristupanje fondu, u praksi nije retkost da roditelji počnu da štede za svoju decu odmah nakon njihovog rođenja.

● **Ko može da uplaćuje doprinose u dobrovoljni penzijski fond?**

- Fizičko lice, za sebe, fizičko ili pravno lice za račun drugog fizičkog lica, organizator penzijskog plana, u svoje ime i za račun zaposlenog (člana sindikata), u skladu sa penzijskim planom. Doprinos može da uplaćuje i poslodavac, u ime i za račun zaposlenog, u skladu sa ugovorom o članstvu između člana dobrovoljnog penzijskog fonda i društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom.

● **Kako se postaje član fonda?**

- Član fonda se postaje potpisivanjem ugovora o članstvu. Postupak je jednostavan - prilikom potpisivanja prilazi se samo kopija lične karte.

● **Ko određuje iznos doprinosa? Kolika mora biti minimalna uplata, a kolika je maksimalna suma koja se ne oporezuje?**

- Član fonda sam određuje

Štednja za starost jedna je od najvažnijih investicija u životu

koliko i kada će uplaćivati, s tim što je minimalni iznos penzijskog doprinosa 1.000,00 dinara. Osim dinamike i iznosa uplate, član samostalno određuje i period akumulacije, odnosno period uplate penzijskog doprinosa. Jedino ograničenje se odnosi na to da član mora da započne povlačenje sredstava najkasnije sa navršanih 70 godina života. U cilju podsticanja štednje kroz sistem dobrovoljnih penzijskih fondova, naša država je predvidela poreske olakšice za poslodavce i za zaposlene građane koji uplaćuju dopunske penzijske doprinose. Od 1. februara 2019. godine,

maksimalni iznos neoporezivih uplata u dobrovoljne penzijske fondove povećan je na 5.872 dinara. Uplate koje poslodavac vrši putem administrativne zabrane, obustavom i plaćanjem iz zarade zaposlenog, takođe su oslobođene plaćanja poreza. Članovi dobrovoljnog penzijskog fonda mogu iskoristiti poreske olakšice po oba navedena osnova.

● **Šta ako član fonda prestane da uplaćuje doprinose?**

- Član fonda može prestati, ili pauzirati, sa uplatama doprinosa bez ikakvih posledica. Njegovo članstvo u fondu ne prestaje, uplate neće biti izgu-

Zašto Generali DUDPF treba da bude vaš partner?

- Deo je Generali grupe, koja ima tradiciju dugu 180 godina
- Prvo je društvo za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom u Srbiji
- Ima više od 56.000 članova
- Upravlja neto imovinom većom od 13,6 milijardi dinara (više od 30 odsto tržišta)
- Sa dva fonda izrazito različitih investicionih politika - Generali Basic i Generali Index, članovima nudi jedinstveni vid diversifikacije rizika.

bljene, njegov individualni račun neće biti zatvoren, a društvo za upravljanje nastavlja da ulaže novac.

● **Kada se može podići novac?**

- Član dobrovoljnog penzijskog fonda stiče pravo na povlačenje akumuliranih sredstava sa navršanih 58 godina života. Povlačenje sredstava mora početi najkasnije sa navršanih 70 godina života.

● **U šta se ulaže prikupljeni novac?**

- Generali Društvo za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom upravlja dobrovoljnim penzijskim fondovima Generali Basic i Generali Index. Najveći deo imovine oba fonda investira se u državne hartije od vrednosti.

M. D.

Umesto zaključka

- Građani štednjom u privatnom penzijskom fondu obezbeđuju prihode za penziju.
- Dosadašnji rezultati veoma su pozitivni.
- Ostvareni prinosi nisu garancija budućih. Budući prinosi mogu biti viši, ili niži, od ranijih.
- Privatni penzijski fondovi do sada su isplatili više od 80 miliona evra privatnih penzija.
- Iznos doprinosa ne mora biti veliki. Suština štednje u penzijskom fondu je uredovnim uplatama na duži vremenski period.
- Članovi koji počnu ranije da štede ostvaruju veću akumuliranu sumu.

čine više od 80 odsto njihovih depozita, što nije slučaj sa preduzetnicima, malim i srednjim pravnim licima, gde dinarski depoziti preovladavaju u ukupnoj strukturi. Dinarizacija je postepen i dugotrajan proces koji ima višestruke pozitivne efekte na makroekonomsku i finansijsku stabilnost. Pritom je veoma važno da se taj proces sprovedi sistemski i na održiv način. Dinarizacijom se smanjuje devizni rizik u finansijskom sistemu time što se smanjuje otpornost na promene kursa i podložnost uticajima iz međunarodnog okruženja. To doprinosi jačanju finansijske stabilnosti zemlje i stvaranju realnih pretpostavki za održivi ekonomski rast.

● Da li se, i na koji način, može ubrzati proces dinarizacije?

- Cenovna i finansijska stabilnost ključne su za dalji rast poverenja u domaću valutu. Strategija dinarizacije finansijskog sistema koju su donele NBS i Vlada Republike Srbije, prepoznaje tri ključne grupe aktivnosti: mere monetarne i fiskalne politike usmerene na očuvanje makroekonomske stabilnosti i obezbeđenje uslova za održiv privredni rast, zatim dalji razvoj tržišta dinarskih hartija od vrednosti i uvođenje novih dinarskih proizvoda na domaćem finansijskom tržištu i najзад, aktivnosti usmerene na razvoj instrumenata zaštite od deviznog rizika.

Građani svesni rizika „štednje u slamarici“

U kojoj meri nedostatak alternativnih vidova štednje bankarskoj štednji utiče na odluku potencijalnih štediša da se zbog niskih kamata radije opredeljuju za opciju da novac drže, uslovno rečeno, u slamarici?

- Uprkos niskim kamatnim stopama na depozite domaćeg tržišta karakterišu visoke stope rasta depozita, tako da se može zaključiti da su građani svesni rizika koje nosi štednja „u slamarici“ i da se prilikom donošenja odluka o investiranju ne vode isključivo motivom zarade, nego sigurnosti. Na to ukazuje i podatak da gotovo 70 odsto depozita stanovništva čine depoziti po viđenju, a samo 30 odsto štedni, kratkoročni i dugoročni, depoziti. Uprkos niskih i opadajućih kamatnih stopa, za prvih devet meseci tekuće godine depoziti stanovništva u bankama porasli su čak osam odsto. Rastu štednje svakako doprinosi i sistem osiguranja depozita kojim se štite depoziti fizičkih lica, preduzetnika, mikro, malih i srednjih pravnih lica do osiguranog iznosa od 50.000 evra. U uslovima bankocentričnih finansijskih sistema, kakav je naš, građani u najvećoj meri štede u bankama. Drugi vidovi štednje, kao što su štednja kroz usluge životnog osiguranja, zatim kroz investicione, ili penzijske, fondove nisu dovoljno razvijeni, kao što ni tržište kapitala nije dovoljno razvijeno.

U dobrovoljnim penzijskim fondovima šteti manje od 200.000 građana Srbije

U sedam dobrovoljnih penzijskih fondova, koliko ih posluje na tržištu Srbije, šteti 197.525 građana Srbije. Prema podacima Narodne banke Srbije, na kraju drugog tromesečja 2019, neto imovina u tim fondovima iznosila je 42,1 milijardu dinara i porasla je za 1,03 odsto. Na promenu vrednosti imovine utiču uplate, ali i isplate sredstava iz fondova, kao i dobit koju fondovi ostvaruju od ulaganja. U drugom tromesečju uplate su dostigle iznos od 935,58 miliona dinara, dok su članovi fondova povukli 478,95 miliona dinara. Analitičari NBS ukazuju na činjenicu da su uprkos tome što je neto imovina dobrovoljnih penzijskih fondova zabeležila rast, pojedine klase aktive koje zauzimaju dominantno mesto u strukturi imovine fondova zabeležile pad vred-

nosti, što je uticalo na kretanje dobiti od ulaganja.

Kad je reč o strukturi ove kategorije štediša ona je veoma raznovrsna, s obzirom na to da svaki građanin Srbije mlađi od 70 godina može da bude član fonda, bez obzira na to da li je zaposlen ili ne. Stoga ne čudi da se među članovima penzijskih fondova nalaze i bebe, ali i studenti i poslovni ljudi. Prema podacima NBS, učesće korisnika usluga penzijskih fondova u ukupnom broju zaposlenih je skromno - samo 9,4 odsto iako čak i male uplate u dugom vremenskom periodu mogu da garantuju pristojne prihode budućim pensionerima. Zato iz ovih fondova apeluju na potencijalne klijente da sa uplatama krenu što ranije, jer isti iznos uplaćenih sredstava, uz istu stopu prinosa obezbeđuje znatno veću penziju ukoliko je novac uplaćen ranije i investiran u dužem vremenskom periodu.

M. S.

► Nastavak sa strane 1

Pored niske i stabilne stope inflacije, kao i stabilnog kursa dinara prema evropskoj valuti, popularnosti dinarske štednje doprinose i više kamatne stope nego na štednju u devizama. Ne treba zanemariti ni povoljniji poreski tretman dinarske štednje, s obzirom na to da se za razliku od kamate na štednju u evrima, koja se oporezuje po stopi od 15 odsto, kamata na dinare ne oporezuje. Analitičari centralne banke ukazuju i na još jedan, egzaktni, pokazatelj da se štednja u dinarima više isplati. Naime, analiza pokazuje da bi štediša koji je u prethodnih godinu dana štedeo u dinarima, na ulog od 100.000 dinara, dobio oko 2.700 dinara (ili 23 evra) više nego onaj koji je u istom periodu na deviznu štednju u evrima položio oko 845 evra što je protivvrednost iznosa od 100.000 dinara. (Tabela 1).

Konstatcija da je dinarska štednja isplativija od devizne važi i za uloge oročene na period duži od godinu dana. Tako je, recimo, u prethodnih sedam godina, u slučaju oročavanja depozita na tri meseca, dinarska štednja bila isplativija od štednje u evrima u oko 85 odsto posmatranih tromesečnih potperioda, dok je kod oročavanja depozita na dve godine, isplativost dolazi do izražaja u svim posmatranim dvogodišnjim potperiodima oročenja. „Štednja stanovništva predstavlja značajan izvor finansiranja domaćeg privreda i građana, odnosno jedan je od pokretača kreditne i privredne aktivnosti. Kontinuiranom rastu štednje u prethodnih sedam godina doprineo je sve povoljniji makroekonomski ambijent, kao i stabilnost cena i deviznog kursa. Inflacija je sa nekadašnjih dvocifrenih nivoa, još 2013. godine, spuštена i od tada se održava na nivou od oko dva odsto u proseku. I dinar je danas na sličnom nivou na kojem je bio u avgustu 2012. (ojačao je u odnosu na evro za oko jedan odsto), a uvećanjem deviznih rezervi NBS dodatno jača stabilnost domaćeg finansijskog sistema“, kažu u NBS.

Trend rasta, doduše nešto umereniji, beleži i devizna štednja koja je sa 8,4 milijarde

Kamata na štednju u evrima oročenu na godinu dana		
Godina	Kamata (u %)	Zarada na oročenih 10.000 evra (u evrima)
2007	10,5	892,5
2008	10,0	850
2009	9,0	765,5
2010	8,0	680
2011	7,0	616,5
2012	5,0	425,5
2013	3,0	375,2
2014	1,5	127,5
2015	1,0	85,2
2016	0,5	42,5
2017	0,3	26,5
2018	0,25	21,25
2019	0,20	20,00

Zarada iskazana u evrima i umanjena za porez od 15 odsto

evra, koliko je iznosila u junu 2013, narasla na 10,6 milijardi evra, tako da je ukupna štednja premašila 11,2 milijarde evra. Štednja u deviznom

Nesporno je da se kreditna aktivnost, naročito kad je reč o keš i potrošačkim, pa i stambenim kreditima, povećala ali činjenica je, takođe, da

Destimulativne kamate odvrćaju potencijalne štediša od deviznih uloga

Foto: EPA MATTHIAS BALK

Štednja građana u bankama (podaci NBS do oktobra 2019)

0 75 milijardi - dinarska
0 10,6 milijardi evra - devizna
0 11,2 milijarde evra - ukupna

znaku je u prethodnoj godini povećana za 0,6 milijardi evra, a do oktobra 2019. zabeležen je rast od 0,7 milijardi evra.

banke raspolažu viškom sredstava koji nemaju gde da plasiraju. U takvoj situaciji kamate na štednju dodatno op-

terećuju poslovanje banaka koje uz to imaju mogućnost da nabave novac znatno jeftinije. Rezon bankara koji posluju u Srbiji je, dakle, jasan - na međunarodnom bankarskom tržištu banke mogu da se zaduže po kamati nižoj od 0,3 odsto godišnje, pa je logično što nisu spremni da na štedne uloge građana plaćaju veći iznos.

Tabela 1: Isplativost štednje

Vrsta štednje	Oročenje	Početni ulog	Kurs dinara* (u% p.a.)**	Kamatna stopa	Dospeće	Kurs dinara*	Ulog na kraju perioda oročenja	
							u RSD	u EUR***
Štednja u RSD	Sept. 2018	100.000	118,2786	2,57	Sept. 2019	117,59	102.570	872
Štednja u EUR	Sept. 2018	845	118,2786	0,54	Sept. 2019	117,59	99.879	849
Razlika u korist dinarske štednje oročenje na godinu dana							2.691	23

* Prosečni mesečni srednji kurs dinara prema evru

** Prosečna ponderisana kamatna stopa na dinarske i depozite u evrima oročene do jedne godine - novi poslovi

*** Za štednju u evrima, iznos nakon umanjenja za porez po osnovu prihoda od kamate

Tragom informacije da su neke evropske banke najavile uvođenje negativnih kamatnih stopa na velike depozite klijenata

Time bi se obesmislio institut štednje, tvrde u NBS

Danskoj, koja je među prvima uvela negativnu kamatnu stopu od 0,6 odsto na štedne uloge iznad 100.000 evra, od januara naredne godine će se, po svemu sudeći, pridružiti veliki bankarski igrač na globalnom tržištu - UBS koji je najavio da će klijentima u Švajcarskoj, čija štednja premašuje dva miliona švajcarskih franaka početi da naplaćuje negativnu kamatu od 0,75 odsto. I italijanska UniCredit banka uvešće negativne kamatne stope na depozite klijenata veće od milion evra. Italijani, inače, imaju naviku da štede o čemu najbolje svedoči podatak da se u avgustu, na štednim ulozima u bankama našlo više od 1.170 milijardi evra, ali je onih sa ulogom većim od milion evra tek oko 0,1 odsto ukupnog broja štediša. Analitičari procenjuju da takvim potezima evropske banke pokušavaju da kompenzuju smanjenje prihoda od kreditiranja koje je usledilo posle odluke Evropske centralne banke (ECB) da snizi kamatne stope na njihove depozite na -0,5 odsto, odnosno da prebace troškove ECB-ovih negativnih kamat-

► „Kad je reč o našem finansijskom sistemu, smatramo da nije opravdano zagovarati negativne kamatne stope na štednju građana, ali ni na depozite privrede“, stav je NBS

nih stopa na klijente s depozitima većim od 100 miliona evra. Na pitanje: koliko je realno očekivati da i banke u Srbiji uvedu negativne kamatne stope na štednju građana u Narodnoj banci Srbije najpre ukazuju na činjenicu da informacije o uvođenju negativnih kamatnih stopa na depozite kod banaka u pojedinim zemljama još uvek imaju karakter sporadičnih po-

java. Podsećaju, takođe, da u uslovima niske inflacije i slabog privrednog rasta, pojedine vodeće centralne banke primenjuju nekonvencionalne instrumente monetarne politike, uključujući i negativne kamatne stope na depozite poslovnih banaka. Zbog toga su i neke poslovne banke u tim zemljama uvele mogućnost ugovaranja negativnih kamatnih stopa na

određene kategorije velikih depozita preduzeća. „Što se tiče štednje stanovništva, u međunarodnoj praksi negativne kamatne stope do sada se, osim u izuzetnim slučajevima, nisu primenjivale. Većina zemalja Evropske unije sprovode aktivnosti kako bi se onemogućilo uvođenje negativnih kamatnih stopa na štednju, jer bi se na taj način obesmislio institut štednje. Kad je reč o našem finansijskom sistemu smatramo da nije opravdano zagovarati negativne kamatne stope na štednju građana, ali ni na depozite privrede“, stav je NBS.

Niko ne spori da su kamatne stope na oročenu deviznu štednju veoma niske i moglo bi se reći da deluju destimulativno na potencijalne štediša koji bi želeli da znaju kojim se to parametrima banke koje posluju na našem tržištu rukovode kada donose odluku da podignu, ili spuste, visinu tih kamata. U NBS kažu da su odluke domaćih banaka u vezi sa visinom kamatnih stopa na deviznu štednju, u najvećoj meri, uslovljene kretanjima na svetskom finansijskom tržištu. „Pomenute nekonvencionalne mere monetarne politike Evropske central-

Raste poverenje u domaću valutu

U Narodnoj banci Srbije posebno su ponosni na činjenicu da se sve više štediša opredeljuje za dinarsku štednju koja raste iz meseca u mesec, sada iznosi 74,4 milijardi dinara i četiri puta je veća nego krajem 2012. godine. „Trend rasta dinarske štednje bio je veoma izražen u 2018. godini, kada je zabeležen skok od 22 odsto, a još intenzivniji u 2019. godini (rast je premašio 30 odsto). Ovakav pozitivan trend rezultat je poverenja u domaću valutu čemu je, svakako, doprinela niska i stabilna inflacija i relativno stabilan kurs. Tome treba dodati i atraktivnije kamatne stope na dinarske, nego na devizne uloge, kao i povoljniji poreski tretman, s obzirom na to da se kamata na dinarsku štednju, za razliku od devizne, ne oporezuje“, ističu u Narodnoj banci Srbije uz napomenu da je rast dinarske štednje od značaja i za jačanje otpornosti bankarskog sistema i domaće privrede na negativne uticaje iz međunarodnog okruženja.

ne banke i pojedinih drugih centralnih banaka, uključujući i negativne osnovne kamatne stope, u značajnoj meri utiču na poslovanje domaćih banaka. Imajući u vidu da je štednja najvažniji izvor kreditne aktivnosti u našoj zemlji, domaće banke imaju posebnu odgovornost da spreče da se trendovi negativnih kamatnih stopa na međunarodnim tržištima ne odraze nepovoljno na pružanje odgovarajućih finansijskih usluga privredi i stanovništvu, kao ni na stabilnost finansijskog sistema Srbije“, ističu u NBS i podsećaju da su domaće banke zadržale tradicionalne funkcije primanja depozita i kreditira-

nja, tako da se kamatne stope na deviznu štednju sve vreme kreću u pozitivnoj zoni.

U centralnoj monetarnoj instituciji očekuju da će banke i u narednom periodu nastaviti da sprovode održivu i odgovornu poslovnu politiku, koja podrazumeva nastojanje da unapređuju depozitne poslove i očuvaju, odnosno uvećavaju bazu deponenata. U tom smislu, kao institucija nadležna za očuvanje i jačanje stabilnosti finansijskog sistema, Narodna banka Srbije sa pažnjom prati dalji razvoj svih, pa i ovih kretanja na finansijskom tržištu i reaguje ukoliko se za tim ukaže potreba. **M. Stevanović**

Na štednim ulozima Crnogoraca 3,5 milijardi evra

Prema podacima Centralne banke Crne Gore, 30. septembra 2019, ukupni depoziti u trinaest banaka koje posluju na crnogorskom tržištu iznose 3,5 milijardi evra i veći su za 9,67 odsto nego u istom periodu 2018. Izraženo u procentima depoziti fizičkih lica čine 50,08 odsto, a pravnih 48,92 odsto ukupnih depozita. Dominiraju depoziti u evrima dok štednja u drugim valutama čini 5,57 odsto ukupnih depozita.

Kada je riječ o stimulisanju građana da više štede iz Centralne banke poručuju da je stabilan i siguran bankarski sistem, koji je uz to dobro kontrolisan i normiran, ključni faktor za opredeljenje građana da štede novac u poslovnim bankama. „Činjenica da depoziti fizičkih lica čine nešto više od polovine ukupnih depozita u sistemu, dovoljno govori o poverenju građana u bankarski sistem. Konstantan pad prosečne ponderisane pasivne kamatne stope u sistemu na nivou od 0,43 odsto u septembru tekuće godine ne ide u prilog stimulisanju dodatne štednje. Ipak, ta stopa je nešto

viša na depozite fizičkih lica i iznosi 0,58 odsto. Nesporno je da su svi depoziti u poslovnim bankama sigurni, a permanentne kontrolne aktivnosti Centralne banke značajno doprinose tome“, tvrde u CB CG odgovarajući na pitanje: imaju li građani Crne Gore razloga da strahuju za svoje štedne uloge s obzirom na loša iskustva iz prethodnog perioda.

„Fond je do sada isplatio 88 odsto ukupnih garantovanih depozita u ove dvije banke i ima sredstva za isplatu ostatka zagarantovanog iznosa. Očekuje se da će Fond za zaštitu depozita u narednom periodu uspeti u cjelosti da naplati svoja potraživanja od tih banaka u stečaju po osnovu isplaćenih garantovanih depozita. Uz prilive po osnovu premija od

Struktura depozita u trinaest banaka koje posluju na crnogorskom tržištu

0 3,5 milijardi evra - ukupan iznos
0 50,08 odsto - depoziti fizičkih lica
0 48,92 odsto - depoziti pravnih lica
0 94,43 odsto - depoziti u evrima
0 5,57 odsto - štednja u drugim valutama
Izvor: Podaci Centralne banke Crne Gore na dan 30. septembar 2019. godine

Dodatna garancija je Fond za zaštitu depozita koji garantuje isplatu zaštićenog depozita u iznosu do 50.000 evra. Rastu poverenja u bankarski sistem doprinelo je i uvođenje stečaja u dvije poslovne banke u 2019. godini. To je ojačalo ostatak bankarskog sistema te nije zabilježeno povlačenje depozita iz drugih banaka.

banaka, kao i mogućnost povlačenja ugovorene kreditne linije od EBRD-a, finansijski resursi Fonda biće dovoljni za operativno poslovanje“, ističu u Centralnoj banci Crne Gore i podsećaju da će posle ulaska u Evropsku uniju Fond za zaštitu depozita garantovati štedni ulog u bankama od 100.000 evra. **B. Pejović**

Evropske banke počele da primenjuju novu prekonocnu kamatnu stopu

Obračunavanje EURIBOR-a po staroj metodologiji

Evropske banke počele su da primenjuju novu prekonocnu kamatnu stopu €STR (Euro Short-Term Rate), umesto dosadašnje EONIA, dok će se EURIBOR, čija je reforma u toku, zasad isto izračunavati. Reč je o kamatnoj stopi koja ukazuje na to koliko neka evropska banka mora da plati ukoliko se zadužuje prekonocno kod različitih finansijskih ugovornih strana, a da pritom ne mora da ponudi kolateral, odnosno obezbeđenje. U Narodnoj banci Srbije kažu da aktivno prate proces reforme kamatnih stopa u svetu, pri čemu su posebno fokusirani na reformske poteze u evrozoni, odnosno na kretanje EURIBOR-a (kamatna stopa po kojoj prvoklasne banke međusobno pozajmljuju depozite u evrima), što ne čudi imajući u vidu da je u Srbiji trećina plasmana vezana za tu kamatnu stopu. Banke koje posluju na tržištu Srbije koriste EURIBOR kao referentnu kamatnu stopu, preciznije kao osnovicu u strukturi nominalne kamatne stope,

pri obračunu kamata na kredite indeksirane u evrima. Najčešće su u ponudi tromesečni i šestomesečni EURIBOR, čija se vrednost obračunava na dnevnom nivou. Treba, međutim, podsetiti da nisu svi finansijski proizvodi vezani za EURIBOR i LIBOR, već ima i onih sa fiksnom kamatnom stopom koje ova reforma neće pogoditi.

Ipak, u NBS naglašavaju da se sve izmene repernih stopa obavljaju postepeno kako se klijenti banaka i drugih finansijskih institucija ne bi suočavali sa problemima u servisiranju svojih obaveza i ostvarivanju prihoda. Podsećaju, takođe, da je Međunarodna organizacija komisija za hartije od vrednosti - IOSCO (International Organization of Securities Commis-

sions), 2013. godine, objavila Principe finansijskih benčmaraka u nameri da spreči, ili da ih bar svede na minimum, manipulacije reperskim kamatnim stopama. Kako objašnjavaju u srpskoj centralnoj banci, prekonocna stopa EONIA neće nestati sa scene, ali će biti direktno vezana za novu stopu €STR. To praktično znači da će biti omogućen kontinuitet u korišćenju kamatne stope EONIA u postojećim ugovorima, jer to je preduslov za bezbolnu tranziciju sa stare na novu stopu. Nesumnjivo, reforma repernih stopa neće zaobići i finansijske proizvode u Srbiji, ali cilj preporuka i smernica radne grupe u EU jeste blagovremena priprema svih tržišnih učesnika za prelazak na nove kamatne stope. **M. S.**